

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Gospodarska in finančna politika vlade.

(Govor narodnega poslanca sodruga dr. M. Koruna v Narodni skupščini pri načelni proračunski debati.)

Gospodje! Naše načelno socialistično stališče napram gospodarski politiki vladne večine je na kratko obrazložil že moj tovariš Kristan. Povedali smo, da od te vlade ne zahtevamo socialistične gospodarske in socialne politike. Pač pa bi smeli pričakovati od meščanske vlade, da ima vsaj izdelan gospodarski in finančni program, po katerem zavestno spopolnjuje moderno kapitalistično gospodarstvo in urejuje politične ekonomske in socialne razmere v zemlji, brez česar mora naša država, po našem mišljenju ekonomsko propasti.

Vlada nima programa.

Naša zemlja je šele na vratih modernega gospodarskega življenja. Predvojna patriarhalna poljedelska Srbija je komaj osigurala svojo nacionalno svobodo, da bi mogla izvršiti svojo nalogo kot jugoslovanski Piemont. Prečanski kraji so bili deli države, v kateri so večni nacionalno-politični boji zaustavljali ekonomski razvoj; bili so deli države, v kateri so še bile latentne sile za vzdrževanje srednjeveškega fevdalnega stanja; države, ki je z vsilo delala na tem, da gospodarsko zaslužni naš narod v korist nemškega in umetno stvorjenega madžarskega kapitala. Zamoremo mi, da je vse, kar je naš narod v tistem času pridobil v gospodarskem pogledu, bilo pridobljeno brez ali pa celo proti volji državne oblasti. Konečno sta bili Bosna in Hercegovina popolnoma kakor koloniji evropske velesile, za kakoršno je Avstro-Ogrska veljala. Ker so bile razmere take, bi grešil tisti, — in mi

mislimo, da žal tako mišljenje pri večini v tej zbornici vlada, ki bi mislil, da je zlom Avstro-Ogrske in naše osvobodjenje od Nemcev in Madžarov samo rezultat — boja za nacionalno idejo. Tudi gospodarski in socialni vzroki so bili globoko vsajeni v potrebe širokih narodnih mas i ti razlogi so bili ravnotako močni, kakor oni politični, da je naš narod delal, kolikor je mogel, za svojo novo državo v pričakovanju, da najde v tej novi državi ne samo svojo nacionalno svobodo, ampak tudi izpolnjenje svojih gospodarskih življenjskih pogojev, t. i. ugodnih pogojev za delo. Nadejal se je narod, da bo naša zemlja ustvarila svojo lastno **močno industrijo**; pričakoval je, da bo ta nova država izvedla **agrarno reformo**, da s tem uteši glad po zemlji stotisočev ljudi, ki so brez zemlje; pričakoval je, da mu ta nova država pokaže pot modernega poljedelstva. In zaradi tega, ker se vse te nade v največjem delu niso izpolnile, vidimo v narodu **veliko in opravičeno nezadovoljstvo**. Zavedati se moramo, da tudi naš narod ne živi od patriotskih in partijskih fraz, ampak od kruha in da hoče in želi dela ter zaslužka.

Povedal sem že, da zahtevamo socialisti od vlade v naši zemlji, da ima jasen pogled na gospodarske in socialne razmere, da ima izdelan program gospodarskega dela v državi in da po tem programu zavestno in programatično dela in gospodarstvo podpira, a ne da zadržuje in zavira gospodarski razvitek. Če se ne moremo ogniti fazi kapitalističnega razvoja

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Francišanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

v naši državi in če ne moremo preiti takoj v soc. družbo, moramo od vlade zahtevati vsaj to, da nam da, kar zahtevamo od moderne kapitalistične družbe in kar nam je kapitalizem dolžan dati v svojem lastnem interesu:

ugodnejše pogoje za gospodarski, socialni in kulturni razvoj delavskega razreda.

bodisi umstvenih, bodisi ročnih delavcev, posebno industrijskega delavstva, ki je razredno najzavednejši in katerega delo je v vsaki moderni državi najvažnejše.

Niti ena dosedanjih vlad, kolikor smo jih sploh imeli, a bilo jih je prilično mnogo od leta 1918, naprej, ni odgovarjala temu, kar mi socialisti želimo. (Neki glas: »Sodglovali ste v vladil!«) G. Drofenik! Nikdar se nisem za to navduševal!

Kaj je vzrok, da dosedanje vlade niso bile na višini naloge, ki jim jo je stavila zgodovina? Vzrok tiči v tem, ker stranke, ki so vladale od leta 1918, v naši zemlji, ne odgovarjajo času. Bile so morda pred vojno na svojem mestu, danes pa jih je čas prehitel. Vsaka politična stranka, ki je eden najmočnejših faktorjev v socialnem in državnem življenju, pa tudi delo političnih strank mora odgovarjati času, drugače postane stranka, že s samim obstojem, a še bolj pa po svojem delu reakcionarna, in namesto, da je komponenta, ki ustvarja življenje družbe, postane samo zavira razviku.

Gospodarsko življenje v naši državi od leta 1918, naprej je šlo po svojem potu, sledeč zakonom razvoja, a vlade so hodile zopet po svojem potu. Ta pota niso niti šla paralelno, ampak navadno naražen in to le zato, kar vlade niso poznale svoje naloge, temveč so, zavestno ali nezavestno, delale to, kar je bilo na škodo

FR. ROJEC:

Gospod Kapital.

Denar je sveta vladar! Ta pregovor je in bo imel vedno svojo polno veljavo. Toda prav to je jako žalostno in značilno, da ravno umazana in ničeva stvar, kot je denar, vlada ves svet! Vlada pa ga, kakor to skušamo na lastnih hrbtih posebno mi mali ljudje, kaj pristransko in krivično. Zato je vedno več nadlog in trpljenja na svetu.

Potlačeni siromašni ljudje se v svojih telesnih in duševnih bolečinah zvijajo, tarnajo, kolnejo, molijo in prosijo pomoči. Pred nje stopajo plačani farizejski tolažniki in jim vsiljujejo vero v namišljene-ga višjega vladarja in upanje na njegovo posmrtno plačilo. Ali denarni demon se v posebljenosti mogočnega gospoda Kapitala zlobno roga obojim in jim z brezštevilnimi zlodejstvi vsak dan jasneje dokazuje, da ni višjega vladarja nad njim.

Navadno se govori, da se za denar vse dobi. To je površno mišljeno tudi resnično. Z denarnimi sredstvi kupujejo navivneži in hinavci celo nebesa. Toda Kristus je učil, da pride pravičnik v nebeško kraljestvo le po poti skozi poštenje in dobra dela. Gospod Kapital je preveč mesene zemljane, ki hočejo veljati za Kristusove naslednike, omamili in pokvarili. Zato so ti njemu na ljubo popačili Kristusov nauk in pohujšali tudi svojo lahko-verno dušo.

Pošten človek vendar ne more kupiti z denarjem prave sreče. Ta ima svoj izvor le v neskaljeni zadovoljnosti. Na svetu pa menda ni človeka, ki bi bil v vsem popolnoma zadovoljen. Ako mu je naklonjen gospod Kapital in ga obdari z vsemi svojimi dobrotami, pa mu navadno nemila Usoda zmeša življenske načrte in račune z boleznijo ali kako rodbinsko nadlogo.

Usoda je nedoumljiva demonska sila, ki se denarnemu bogu ne uklanja. Kdor je občutil le nekoliko njene moči, ki

mene tere in muči od rojstva tisti je ne more tajiti.

Denar je silno podkupljiva in zapeljiva stvar. Malo ljudi je tako krepostnih in značajnih, da bi se ne dali pridobiti z visoko denarno odkupnino za katerokoli slabo dejanje, da bi zanjo ne prodali svoje moške ali ženske časti, poštenja ter narodnostnega in strankarskega prepričanja. Nekdaj ni bilo tako. Dolgotrajna svetovna vojna je ves svet moralno in duševno tako pokvarila in spridila, da sedaj ljudje tudi za malenkostno odškodnino prodajajo celo vse ono, kar je bilo njihovim prednikom najdražje in najsve-tejše. Kanibalska pohlepnost in osebna dobičkaželjnost postaja vsak dan bolj brezmejna. Brat bratu in prijatelj prijatelju več ne zaupa, da bi ga ne izdal, prodal ali sam zadavil! Oni veliki in močni človeški heroji, ki so ostali v teh strašnih in težkih časih še čisti in neokuženi, imajo dolžnost, da poživinjeno človeško druhal zopet obrnejo na pravo pot zmer-nosti in poštenja, sicer propade ves človeški rod!

in kar je zaviralo gospodarski napredek v državi. Vendar pa moramo konstatirati, da smo nekaj dosegli v gospodarskem življenju od leta 1918. Moramo pa tudi konstatirati, da to, kar smo dosegli, smo dosegli le s pomočjo gospodarskih krogov v državi, med katerimi je eden najmočnejših delavstvo, in s pomočjo same čimnice, da je z rojstvom naše države stvorena edinica s precej ugodnimi pogoji za ekonomski napredek in da smo samo radi teh faktorjev, a brez sodelovanja vlad in celo kljub slabemu delu vlad, prišli do izvestnega napredka. Ker pa vsi ti uspehi, ki smo jih dosegli, ne odgovarjajo našim gospodarskim in socialnim potrebam in ker vsi občutimo nesoglasje, ki obstoji v tem, da imamo zaradi našega bogastva veliko večjo možnost, da se razvijemo, smo došli do tega, da živimo dane.

v gospodarski krizi.

Ki ni samo rezultat svetovne situacije, ki je nepovoljna in za katero priznamo, da tudi pri nas prav mnogo škoduje gospodarskemu življenju, ampak smo tudi samo po krivdi dosedanjih vlad prišli v krizo in to krizo pojačevali. Kriza, v kateri danes živimo, se da zelo težko označiti in se občuti v poedinah delih naše države čisto različno.

Obča črta te krize bi bilo po mojem mnenju veliko pomanjkanje gotovine vseh povsod, tako, da gospodarske panoge, ki morajo razpolagati z dovoljnim denarnimi sredstvi, teh sredstev nimajo. V nekaterih krajih zopet vidimo, da se na škodo mest razvija dežela. Pozivljam se tu na — po mojem mnenju dober tozadevni elaborat, ki ga je izdala sarajevska Delavska zbornica. Na drugi strani pa zopet vidimo, da se ponekod mesta in meščani razvijajo gotovo na račun dežele in širokih kmetijskih mas.

Obči znak in posledica te krize, o kateri sem rekel, da je povzročena na eni strani od svetovnega položaja, a na drugi strani od nedela in slabega dela dosedanjih vlad, je

draginja.

Ki jo občutimo vsi in ki od dne do dne raste. Če bi človek imel za govor več časa, kakor ga ima in če bi bilo več razpoložena tukaj pri sedaj praznih klopih večine te zbornice, bilo bi zanimivo razmotrivati vse te pojave. Ker pa vsega tega ni, se

hočem omejiti le na vprašanje, okrog katerega morem nanizati nekaj misli o našem gospodarskem stanju.

(Dalje prih.)

Politične vesti.

+ V finančnem ministristvu izdelujejo že nekoliko dni proračun za leto 1923./24.

+ Zakon o civilnih državnih nameščencih bo stopil v veljavo približno s 15. oktobrom. Državne nameščence tolažijo demokrati, češ, da bodo prejemali plačo v zlatu. Bodočnost bo pokazala, koliko je verjeti tem novicam.

+ V Beogradu pričakujejo demisijo muslimanskega ministra Omerovića, ker je vlada pripravljena izplačati muslimanom za odvzeto zemljo samo 20 milijonov in ne 55 milijonov dinarjev, kakor so to zahtevali muslimani. Toda do demisije najbrže ne bo prišlo, čeprav izjavlja minister Omerović, da se bo moral pokoriti sklepom glavnega odbora muslimanske narodne organizacije.

+ Vojno ministristvo je dobilo na razpolago okoli 6 milijard kron za armado, čeprav je denar veliko bolj potreben za prosveto, za katero dajejo letno komaj okoli 1800 milijonov kron. Toda navedena ogromna vsota še ne zadostuje vojnemu ministristvu, ki je že ponovno zahtevalo nove kredite. Sedaj mu je dovolilo finančno ministristvo samo — 400 milijonov kron za »nabavo hrane armadi«. Prepričani pa smo, da zaradi tega kredita ne bodo prav nič poboljšali hrane vojaštvu.

+ Zakonski načrt o pobijanju draginje, ki ga bo izdelal ministrski svet v Beogradu, vsebuje sledeče točke: 1. Večjo produkcijo; 2. obvezno obdelovanje zemlje; 3. zmanjšanje stroškov; 4. obrtni kapital in 5. fond za siromašne kraje. Treba pa nam je ob tej priliki pripomniti, da ministrski svet še najbrže ne bo tako kmalu zboroval, kajti čeprav so bližajoči se dnevi še bolj kritični kakor pa so bili pretekli, se ministri vkljub pozivu notranjega ministra Timotijevića, ki nadomešča ministrskega predsednika, še niso vrnili s počitnic.

+ Finančno ministristvo je dovolilo brzojavnemu in poštnemu osebju zvišanje doklad za povprečno 10 dinarjev na dan. Obenem je sklenilo poštno in brzojavno ministristvo povišati poštne pristojbine za

ves notranji poštni promet za 100%. In sicer že od 25. t. m.

+ V Subotici se vrši že od 14. t. m. obravnava proti dr. Gjuri Vargi in državnim nameščencem, katerih je vsega skupaj 18. Vsi obdolženci so obtoženi veleizdaje na podlagi zloglasnega zakona o zaščiti države. Obtožnica jih dolži, da so pripravljali v Vojvodini revolucijo v prid Madžarske. Obdolženci zanikavajo svojo krivdo. Senzacionalni obravnavi prisostvujejo posebni beograjski novinarji. Pri obravnavi je zlasti mnogo navzočih madžarskih novinarjev.

+ Dvorski svet, ki bo sklepal o usodi kraljeviča Jurija, se bo sestal okoli 8. oktobra v Beogradu.

+ Na Galipoliju so se usidrale močne angleške, francoske in laške čete, ki bodo branile Dardanele pred pohodom turških čet pod vodstvom Kemala paše iz Male Azije.

+ Na Dunaju bijejo kovinarji hud boj z delodajalci, ki jim nočejo priznati življenjskega indeksa.

+ II. internacionalni demokratski kongres se bo vršil na Dunaju od 26. t. m. do 2. oktobra. Na tem kongresu bodo razpravljali: 1. O demokratskem in mirovnem pokretu. 2. O moralni in religiozni akciji. 3. O problemu vzgoje. 4. O ulogi žen v politiki. 5. O propagandi potom časopisja. 6. O Zvezi narodov ter o parlamentarnih akcijah. 7. O strokovnih organizacijah. 8. O resolucijah in predlogih. (Prvi internacionalni demokratski kongres se je vršil na vzpodbudo Marca Sangniera meseca decembra 1921. leta v Parizu. Udeležilo se je tega kongresa 21 držav. — Opomba ured.).

+ V Nemčiji zboruje socialistična stranka kakor tudi stranka neodvisnih socialistov. Zlasti je lepo obiskan kongres socialistične stranke. Kongresoma prisostvujejo zastopniki socialističnih strank iz Danske, Belgije, Anglije in Češkoslovaške.

+ Zveza narodov je sklenila vpostaviti ravnovesje med ročnim in duševnim delom. Za duševne delavce se je zlasti zavzemal francoski delegat Henry Bergson, ki je v obširnem govoru pojasnjeval težavno stališče duševnega delavstva.

+ Na seji Zveze narodov je predlagal lord Robert Cecil, naj prične Zveza narodov takoj razpravljati o reparacijskem vprašanju in o zavezniških dolgovih. Svoj

Z denarjem in z raznimi njegovimi sredstvi se povzročajo na svetu največje hudobije, krivice in lopovstva. Vendar je človek, ki je bogato podložen z denarjem in po njem pridobljenim premoženjem, največji in najmočnejši gospod v deželi. Oblastno in predržno sedi visoko na svojem denarnem kupu ter prezirljivo gleda dol na nepregledne ljudske množice, ki se valjajo in klečeplazijo po prahu okrog njega. Vse ga hvali in slavi, vse se mu laska, hlini in prilizuje, dasi je splošno znano, da je le po krivici in krvavih nasilstvih splezal tako visoko. Ministri in vrhovni poglavarji se pa še najpogostejše zvijajo okrog njega in se mu najglobokejše priklanjajo, ker imajo vsi največje žepe. In gospod Kapital ima zanje vedno radodarno roko. Zakaj tudi on se mora naslanjati na podporo njihove obožene sile, ako se hoče obdržati na svojem mestu. V slogi je moč!

Ako bi vsak posamezen košček umazanega denarja v podstavku mogočnega zlatega malika začel govoriti ter pripovedovati svojo zgodovino, joj, to bi bil krik in vik! Slišale bi se take grozno reči, da bi ljudje kar omedlevali. Toda mi

ne potrebujemo takih skrivnostnih razodetij za obtožbo zoper njega. Ali grešni madeži njemu nič ne škodujejo in nikdar ga ne onesnažijo. Sproti se jih otresa in očišča kakor raca mokrote in blata, ko stopa iz vode na suho. Veliki bogatin vrže temu vrečo kovanega denarja, drugemu zavitek bankovcev, tretjemu pest drobiža; temu nakloni denarno podporo, onemu pokaže ali obljubi mastno korito itd. S takimi in podobnimi deli si hitro in spretno že od nekdanj zabrisuje vse madeže svojih nepoštenih dejanj in zato je vedno prvi največji, najmočnejši in najbolj čislani gospod v deželi. Njegovo zlato čelo se blišči pred velikim skvarjenim svetom v sijajnejši svetlobi kakor luna in solnce na nebu!

Videl sem cerkvene svečenike, ki so prišli v paradni obleki poklonit se denarnemu vladarju in on jim je vrgel pest drobiža za nakup — srebrne kadilnice. Z njo zdaj puhajo oblake dima pod nebo v čast in slavo njemu, ki ima baje grom in strelo v svojih rokah in je baje neskočno pravičen, a dozda še ni ubil ali vsaj pri- nierno potlačil največjega denarnega hu-

dodelca in zatiralca zaradi smešnomalenkostnega darila za srebrno kadilnico?!

Kak patentiran modrijan bi mi odgovoril, da mu on prepušča nomejeno oblast zato, da s tem kaznuje in kroti hudobni svet. Tako domnevanje ne more biti pravo. Kapitalovo vladarstvo kroti in ubija vedno le najnedolžnejše zemelj- in ubija vedno le najnedolžnejše žene in ske trpine s starci, starkami, otroci vred, največje lopove pa ščiti pred pravico in jim siplje v naročje vsakovrstnega zemeljskega razkošja, kolikor se jim ga poljubi!

To vladarstvo je res čudno spodaj in zgoraj, in pameten pošten človek ne more trdit, da je modro in pravično. Zato tudi ni dobro in pravično vladarstvo onih naših ljudi, ki so se brezpogojno prodali tiranskemu gospodu Kapitalu in ubijajo sedaj nas nižje državne uslužbence z la- koto in drugimi nadlogami.

V slogi je moč! Kadar se bomo vsi mi potlačeni, izkoriščani in dozda na vse mogoče načine varani zemeljski trpni tako prijateljsko objeli, kakor se že od nekdanj objemljejo gospod Kapital in njegovi pajdaši, takrat bo zmaga naša!

senzacionalni predlog, ki je razburil navzoče delegate, je lord Cecil utemeljeval z motivacijo da zanima ves svet in da stoji vsa Evropa pred bankokratom če se ne bo pravočasno zganila. Zveza narodov je sklenila preiti takoj na diskusijo o lord Cecilovem predlogu.

+ **Zveza narodov** je prisodila Avstriji okolico Pamhagena in Lockenhaus, za katerega so se topli Madžari.

+ **Kazanskega metropolita** Kirila je sovjetska vlada internirala v nekem samostanu v severni Rusiji.

+ **Petrogradskega metropolita** so dale ustreliti boljševiške oblasti v noči 11. avgusta. Za njegovo smrt je zvedelo prebivalstvo šele sedaj, ker so oblasti potom petrogradskega časopisja poročale, da so ga pregnale v Moskvo. To pa zaradi tega, ker so se bale izgredov.

+ **Proračun sovjetske vlade** za leto 1923. izkazuje 400 milijonov zlatih rubljev za rdečo armado. Če pomislimo, da je zlat rubelj vreden 10.000 papirnatih rubljev ter da predstavlja navedena vsota za rdečo armado 34% vseh državnih stroškov za leto 1923., lahko spoznamo, kako ogromne vsote daje sovjetska vlada za vojaštvo. Ni čuda, da nastajajo zaradi tega razkoli v komunistični stranki, ki vodijo državo v propast.

+ **Iz Helsingfors** poročajo, da se v sovjetski armadi mrzlično pripravljajo na daljši vojni pohod. V Moskvo je pozvala vlada vse bivše carske častnike, ki so do deljeni armadi ki bo šla preko Turkestana, Afganistana in Perzije v Indijo, kjer hoče naščuvati indijsko ljudstvo proti Angležem. S to novico se že bavijo angleški časopisi in silno napadajo Lloydja Georgeja češ, da je on kriv vseh porazov, ki jih je doživela Anglija v zadnjem času na diplomatskem polju.

+ **Mohamedanski člani indijske vlade** so odposlali Lloydju Georgeju brzojavko, v kateri zahtevajo, naj vrne Anglija Turkom Tracijo z Odrinom in Carigrad, obenem pa tudi Dardanele.

+ **Angleške čete** so izpraznile Mezopotamijo. V Bagdadu je ostal samo guverner Perzy Cox kot svetovalec kralja Fey-sala.

Dnevne vesti.

Nekaj o inspekciji dela v Sloveniji. Na našo notico pod tem naslovom v »Najprej« z dne 20. septembra se je zglašil v našem uredništvu g. Ignacij Mihevc, pomočnik inspektorja dela v Ljubljani in izjavil, da notica ne odgovarja resnici. Preiskava bo dognala, kaj je na stvari. Posebno glede nedelavnosti, da se mu ne more nič očitati, ker je bil pri uradu edini uradnik, ki je imel nadzirati čez 5000 obratov. Ker smo probčili notico, se nam zdi potrebno priobčiti tudi obrambo, tembolj, ker preiskava še ni končana. Po preiskavi se k stvari zopet povrnemo.

Človekoljubje. V predvčerajšnjem »Slov. Narodu« beremo čudno izjavo, da veriži raznašalka časnikov Mar. Klun s »Slov. Narodom«. K temu smo dobili sledeče pojasnilo. Omenjena raznašalka je svoječasnno več let prodajala »Slov. Narod«. Pred kratkim pa jo je radi razpečavanja časnikov v prostorih restavracije »Slon« napadel prav neprijazno tamkajšnji gostilničar g. Železnikar. O tem pa je zvedel g. Kopitar pri »Slov. Narodu«, ki je omenjeni raznašalki odvzel razpečavanje »Slov. Naroda«. Bržkone je to storil radi tega, ker je ta raznašalka več let zvesto služila »Slov. Narodu«. M. Klun pa je hotela svojim stari in stalnim od-

jemačem ustreči in je kupovala »Slov. Narod« v trafiki po 1 Din in ga tudi za to ceno prodajala. To dejstvo kaže naravnost v bengalični luči značaj ljudi okoli »Slov. Naroda«, ki revo neopravičeno napada kot verižnico. To je torej človekoljubje narodnjakarskih listov! To si naj zapomnijo reveži, ki podpirajo »Slov. Narod« s trudapolnim raznašanjem in razpečavanjem!

Izdelovalnica izolatorjev za električno napeljavo je ustanovljena v Moskvi. Dosedaj je bila Rusija navezana na uvoz teh predmetov, nova tovarna pa bo v veliki meri lahko krila sedanje potrebe na elektrotehničnih predmetih.

Priprave za jesensko setev. Iz pokrajine Vologda bo imela letos posejane več ozimne kot Vologda poročajo o pripravi in kampanji za čim večje obdelovanje polja v jeseni. Gubernija Vologda bo imela letos posejane več ozimne kot

Internacionalna zveza za teoretično in praktično limnologijo bo zborovala od 3. do 5. oktobra v Kielu. Na tem zboru se bo zveza bavila z proučevanjem sladkih vod.

Ameriški škofje so na svojem kongresu v Portlandu sprejeli več resolucij, ki se nanašajo na modernizacijo ameriške cerkve.

Maribor.

K predavanju sodruga Cerkvénika je začela »Volksstimme« priobčevati daljši članek, ki bo temeljito razpravljal o problemu alkoholizma in abstinence s socialističnega stališča.

Sladkorne cene so v Mariboru precej zanimivo poglavje. Pred kakim mesecem se je stara cena naenkrat zvišala na 90 K za kilogram — tako so oznanjali vsaj po listih. Ker v resnici so razni trgovci sladkor prodajali že po 96, 98 in celo 100 K. V istem času, ko so pri nas stale cene tako visoko, so ga prodajali v Zagrebu po 84 K, kakor pravilno pripominja »Volksstimme«. Človek bi mislil, da se bo padanje cen na Češkoslovaškem sladkornem trgu tukaj pri nas preje poznalo kot pa v Zagrebu, pa ne: šele prav te zadnje dni prodajajo neke trgovine kockasti sladkor po 88 K, dočim lepi večina še vedno na prejšnjih horrendnih cenah, ki delajo Mariboru sramoto pred Zagrebom. Treba pomisliti, da je skoro ves sladkor, ki ga imajo trgovci v zalogi, še iz tistega časa, ko so ga prodajali po kolikortoliko idiličnih cenah — ravnoista storija kakor z moko. Tu je jasen primer, kaj se lahko godi, če je prodajanje prepuščeno čisto samovolji zasebnih izkoriščevalcev in če ljudstvo ne zna tej samovolji na lahek način odpo-moči s — konsumentsko organizacijo.

Jesensko porotno zasedanje je dobro pričelo svoje delo. Imamo že pri prvem slučaju smrtno obsodbo. Namesto da bi kapitalistična družba poskrbela za primerno notranjo vzgojo širokih mas, tako da bi nihče ne mogel pasti v prepad zločina, namesto take vzgoje nam nudi kapitalistična družba nove zločine, nove umore. Smrtna obsodba ni nič drugega kot pa zakonito ubijanje. Pred možmi porote je stala Marija Pivčeva, o kateri smo že svojčas poročali, da je umorila svojega nezakonskega otroka. Detomor je izvršila na zelo živinski način in, kar je glavno, ne kaže za to prav nobenega kesanja. Otroka je tako dolgo mučila, da je čisto oslabele. Že par dni je umirala, pa ga je vzela, češ, da gre žnjim k zdravniku. Čez nedolgo se je vrnila in povedala, da ji je otrok po poti umrl. Šele čez dva dni, ko so ga imeli pokopati, je opozorila oblasti na smrt. Pregledovalec mrličev je ugotovil, da je bilo dete zadušeno. Isto je izpovedala zdravniška preiskava. Ko je Pivčeva slišala smrtno obsodbo, se je smejala. Tajila je do konca.

Umrli je splošno priljubljeni upokoje-ni šolski ravnatelj Sedlaček, v 71. letu starosti, iz Metlike doma.

Za esperantski tečaj vlada veliko zanimanje. Ker je iz tehničnih ozirov mogoče sprejeti samo še omejeno število slušateljev, naj se interesi čimpreje prijavijo. Informacije se dobe razen vsak čas v gostilni Ljudski dom tudi v tajništvu »Svobode« podružnice, Ljudski dom, Ruška cesta 5, zadaj, vsak torek in četrtek zvečer. Tam je mogoče vpisati se v podružnico.

Ptuj.

V nedeljo 17. t. m. se je vršil napovedani shod proti draginji. Shodu je predsedoval sodrug Šegula, poročal pa je sodrug Golouh o vzrokih draginje in o političnem položaju. Po poročilu sodr. Golouha se je oglašil k besedi gimnazijski ravnatelj g. Vajda. Po njegovem mnenju so krivi draginje ne samo špekulanti, pač pa tudi delavci in nameščenci ker premalo delajo, oziroma zanemarjajo svoje dolžnosti. Nadalje je g. Vajda trdil, da dela draginjo tudi mestna občina oz. socialistična večina v mestnem svetu. Navedel je slučaj, da je mestna občina zaračunila za prevoz drv v gimnazijo več kakor prodajalec, ki je drva prodajal v mesto. Radi tega je g. Vajda s svojimi izvajanci prišel do zaključka, da socializem ne bo nič boljši od kapitalizma. Gospodu Vajdi so na primeren način odgovorili sodrugi Golouh, Lozinšek, Uratnik, Šegula, Hönigsman in drugi. Shod je bil vsled doje debate zelo zanimiv. V kratkem bomo zopet priredili shod, na katerem bodo meščani imeli priliko spoznati na podlagi števil, kdo je kriv »drage« uprave v mestni hiši: ali sedanja socialistična večina, ali pa gospodje demokrati, ki so tri leta »gospodarili« na magistratu. Glede udeležbe na shodu moramo pripomniti, da je dvesto ljudi premalo, čeravno se je shod vršil v — Ptuj, ki bi ga lahko po pravici imenovali mesto mlačnosti, apatije in nezavednosti.

Mi in Sokol. Na nedeljskem shodu se je v debati govorilo tudi o izobrazbi delovnega ljudstva. Med drugim je prišlo na spored tudi vprašanje telovadnice v gimnaziji, za katero je ptujška podružnica »Svobode« vložila prošnjo, da se da telovadnica na razpolago telovadnemu odseku »Svobode«, kar se pa seveda ni zgodilo. G. ravnatelj Vajda je na nedeljskem shodu rekel, da delavski telovadci lahko pristopijo k »Sokolu«. Tu tiči zajec, g. ravnatelj! Ravno to je, kar mi nočemo, ker hočemo delavstvo vzgajati v pravem socialističnem duhu, da bo res socialistično, ne pa navdahnjeno s tako mentaliteto oz. mišljenjem o socialnih vprašanjih in socializmu, kakor smo imeli priliko slišati v nedeljo iz ust tudi »socialno čutečih ljudi«.

Iz stranke.

Občni zbor krajevne politične organizacije SSJ v Ljubljani se bo vršil v četrtek, 28. t. m. ob 7. zvečer v posvetovalnici mestnega magistrata. Dnevni red: 1. Poročilo funkcionarjev. 2. Volitev novega odbora. 3. Naš položaj. 4. Raznorednosti. Vstop dovoljen samo z izkaznico. Sodrugi, udeležite se občnega zbora polnoštevilno. — Odbor.

= **Vrednost denarja.** 1 dolar velja 69 Din, 1 frank 5 Din, 1 lira 2.83 Din, 1 čehoslovaška krona 2.31 Din, 100 mark 4.90 Din, 100 avstrijskih kron pa 9 para. V Curihi velja 100 naših kron 1.75 švicarskih frankov.

Beda časopisov in delavsko časopisje.

Ne samo v Avstriji, temveč v vseh državah s slabo valuto se časopisi obupno borijo za svoj obstoj. V Nemčiji se je moral celo list »Tägliche Rundschau«, glasilo nemških nacionalistov, podvreči Stinnesu, da se s tem izogne poginu. Mislimo si lahko, koliko boli je položaj kočljiv za delavsko časopisje. Lista »Vorwärts« in »Freiheit« razpravljata o vzrokih te bede. 1 kilogram papirja za časnike, ki je stal v mirnem času 21 pfenigov, je dosegel ceno 80 mark, t. j. 7500 avstrijskih kron. K temu še pridejo stroški za barve, stroje, stavce, za upravo in razpošiljanje ter plače za urednike, upravnike in razpošiljalce.

»Trgovci lahko vedno prilagodijo cene svojega blaga tržni vrednosti«, piše »Freiheit«. »Drugače pa je s časopisjem, ki ima mesečne in četrtletne odjemalce, kar je silna škoda za časopisna podjetja. Obsojena so na to, da prilagodijo prodajno ceno stroškom izdelovanja vedno šele »post festum«. Te težkoče ogrožajo časopise v njihovem obstoju. To je beda, vsled katere lahko usahnejo našemu ljudstvu vsi viri duševne hrane. V prvi vrsti pa je seveda prizadeto delavsko časopisje. Njega ne podpirajo kapitalisti, pa tudi inšertov nima toliko. Odvisno je od podpov svojih bralcev in naročnikov, ki se pa itak težko naročajo na kak list.

»Vorwärts« in »Freiheit« zahtevata zategadelj prisilno gospodarstvo za tiskarski material, predvsem za papir. V Avstriji so opustili prisilno gospodarstvo za papir, ker so cene papirja neverjetno naraščale. Poziv na uvidevnost vlade ne obeta skoro nobenega uspeha. Delavstvo se mora torej potruditi, da ne zgubi najvažnejšega orožja v razrednem boju. Sedaj mora pokazati, koliko več lahko žrtvuje za idealizem svoje stvari kakor meščanski razred. Ne obupano odstopati in zabavljati! Trdno in s podvojeno silo mora delavski razred dramiti obupane in nezavedne sodruga! Nobeno strokovno zbo-

rovanje se ne sme raziti, ne da bi bili na njem propagirali delavsko časopisje. Vse delavsko gibanje se naj zastavi za rešitev delavskega časopisja! Prav sedaj velja geslo: V delavsko hišo spada delavsko časopisje!

Dopisi.

Črna. Dne 8. septembra so priredili klerikalci v Mežiški dolini romanje k Sv. Križu nad Dravogradom. Gospod župnik v Črni so ob tej priliki oznanili darovanje okoli oltaria, da se s tem poplačajo stroški nepotrebnega romanja. Vprašamo gospoda župnika, zakaj pa se prireajo taka romanja na božjo pot, če ni zato potrebnih novcev na razpolago; saj se tudi lahko doma moli! Bolje bi bilo, kakor tako, ko se zapravljajo s trudom zasluženi delavčevi denarji na božjih potih. Pa duhovniki imajo že svoje posebne nazore o potrebi denarja. Enkrat je darovanje za papeža, drugič za zvonove, potem zopet za romanje, za križev pot, za cerkvene potrebe in različne druge ropotije, tega pa duhovni ne pomislijo, da ima delavec že itak premajhno plačo pri današnji draginji. Pa kljub temu, da ne ostane delavcu od njegovega zaslužka niti za obleko, križjo župniki vedno daj, daj in zopet daj...!

Kulturni vestnik.

P. Kunaver: Kraški svet in njegovi pojavi. Poljudno-znanstveni spis s slikami. Tiskala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani, 1922. Strani 104, cena Din 36. Pred letom nam je podaril znani slovenski planinec P. Kunaver prelepo knjigo »Na planine«, ki jo je sprejela naša javnost z največjim priznanjem. Sedaj smo dobili od njega novo, namreč zgoraj navedeno. Pisatelj ni le znan kot izborni planinec, temveč predvsem še kot strokovnjak v poznanju našega Krasa in njegovih podzemeljskih znamenitosti, zato je bil baš on najbolj poklican napisati nam poljudnoznanstveni opis teh zanimivih krajev in njegovih pojavov, ki smo ga že dolgo občutno pogrešali. Uvodoma navaja pisatelj dosedanje zapisovalce Krasa, predmetno literaturo in navodila za raziskovanje, nato pa prehaja na apnenec, vodo, dolino, polja, jame podzemskih rek, ledene jame itd. P. Kunaver pripoveduje gladko, lepo in zanimivo, tako da mu slediš od začetka do konca brez oddiha in z največjim interesom.

Besedilo lepo pomazaruje 35 krasnih fotografiranih slik, ki jih je posnel deloma pisatelj sam, deloma pa njegovi tovariši. Učiteljska tiskarna je preskrbela vseskozi elegantno opremo, zato knjigo najtopleje priporočamo.

UTRINEK.

Kdor pomaga organizirati proletarijat, si pridobiva večje zasluge kakor tisti, ki ga huiska. Socializem predpostavlja znanje in razumevanje. Iz samega srca se ne zajema. Študirati ga je treba, in kdor tega ne stori, nima pravice, govoriti v njegovem imenu.

»Naprej« je list, ki vam podaja resnično sliko delavskega gibanja po svetu. Prinaša politične in znanstvene članke, statistike, opise krajev itd. »Naprej« je list, ki širi zdravo socialistično znanje med slovenskim delavstvom. Širite ga!

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

GOSPODINJE!

Ali zahtevate pri trgovcu
testenine

Pekatete?

So najboljši in najodličnejši izdelek te vrste; zato jih zahtevajte povsod.

SUKNO

za promenadne in športne obleke
v bogati izbiri

po najnižjih cenah pri

A. ŠINKOVIC nasl.

K. SOSS,

Ljubljana, Mestni trg 19.

Izdelovalne potrebščine

za člane, članice in naraščaj,
kakor tudi sukno za krov

priporoča trdka

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg št. 10.

Pridobivajte naročnike!

Kdor hoče imeti res s pristnim blagom prepletkano hišo, pohištvo in lakiranje vozniških koles v peči, naj se obrne na trdka

TONÉ MALGAJ

Ljubljana stavbeni in pohištveni pleskar in ličar Ljubljana

Kolodvorska ulica št. 6

NAKUPOVALNA ZADRUGA

R. Z. Z. O. Z.

V LJUBLJANI, Dunajska cesta 33 („BALKAN“)

Uvoz

Deželni pridelki, žito, mlevski izdelki
vseh vrst. — Kolonijalno špecerijsko
blago, spirituose, mast, slanina, mesni
izdelki.

Izvoz

Telefon 366. Brzojavni naslov: Nakupovalna Ljubljana.

Čekovni račun št. 10.478.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo,

LJUBLJANA, Prešernova ulica št. 50,
v lastnem poslopiju.

Brzojavni naslov: KREDIT LJUBLJANA. — Telefon št. 40 in 457.

Obrestovanje vlog, nakup
in prodaja vsakovrstnih
vrednostnih papirjev, deviz
in valut, borzna naročila,
predjumi in krediti vsake
vrste, eskompt in inkaso
menic ter kuponov, nakazila
v tu- in inozemstvo, safe-
:-: deposits itd. :-: